

JOSIP VANDOT:

Kocljeva osveta.

Planinska pripovedka.

7.

ankov Kocelj je bil že ves zasopel in utrujen zaradi naglega dira. Že več kot pol ure je prestrašen tekel skozi prostrani gozd. Krenil je bil s steze, da sam ni vedel kdaj. In je bežal kar slepo naprej in še vedel ni, kam pravzaprav beži. Gozd se je redčil vedno bolj — bilo že ni nikjer več visokih jelk. Samo košate, redke bukve so rasle krog in krog in tla so postajala vedno bolj kamenita. Tu in tam se je že dvignila visoka, s sivim mahom redko obrasla skala in je zaprla Koclju pot. Trudoma se je moral Kocelj splaziti mimo nje, če je hotel naprej. To ga je pa tako upehalo in utrudilo, da ni mogel nikamor več. Kar na trato se je zgrudil in je samo sopal. Ko je prišel nekoliko do sape, je začel premišljati. Premišljal je pa takole: »Kaj sem storil, da sem moral ravno danes srečati nesrečno Anjaro Panjaro? Saj nisem storil nič hudega. Ali je bilo to hudo, da sem davi zažgal svojo bajto in sem pokazal krivogledemu stricu figo? To je bilo dobro delo... Nesrečna Anjara Panjara in nesrečna tista mačka, ki me je zavohala in ki je najbrž sam bognasvaruj, ki služi Anjari Panjari... Glejte, glejte! Siromašnega Brinclja je pograbila in ga je zadavila. Ali pa ga je začarala v smrečico. Storž že tako nosi v obrazu, pa je kakor zanimalšč ustvarjen za smrečico... Tako lepo sem mislil, da bom služil v mestu cekine zaradi tistega storža. Na, pa ne bo nič in tudi z lepo hišo ne bo nič... Še tega se mi manjka, da pridrvi zdajle Anjara Panjara za menoj. Pa je vse mogoče, ker je Anjara Panjara velika čarovnica. Cigu-migu napravi in že se je izpremenila v ptiča. Ptič pa zleti preko gozda, name plane in mi izkljuje oči... Oj, boj se, Kocelj, čarovnice se boj in glej, da prideš kmalu v dolino med ljudi!«

A Kocelj se je vendar še obotavljal, ker je bil preveč utrujen. Ugodno mu je bilo tu na mehki trati in najrajši bi bil počival še vso

uro. A tedaj je zašumelo nad njim med zelenim listjem široke bukve, prav strašno je vzplahutalo in vzfrfotalo. Prestrašen je pogledal Kocelj tja gori in mrzla zona ga je obšla. Tam med vejevjem je zagledal veliko, sivo ptico, ki je bila sedla na srednjo vejo... Kocelj jo je gledal, gledal in srce se mu je krčilo od čudnega strahu. — »Jastreb je, divji jastreb je,« ga je spreletelo. »A to ni pravi jastreb. Čarovnica Anjara Panjara je, ki se je izpremenila v divjega jastreba.

Zasačila me je in mi izkljuje oči, ker je grozno huda name... Pa kaj bo zdaj s tvojimi očmi, Kocelj?»

A Koclja je kmalu minila vsa otrplost. Naglo se je pobral in je pohitel naprej. A tudi jastreb se je dvignil z drevesa; vzplahutal je glasno in se je dvignil nad Kocljem v zrak. Ves čas je krožil nad Kocljem. Koclja pa je bilo tako strah, da mu je stopil mrzel znoj na čelo. — »Kaj nisem rekel, da je ta jastreb sama čarovnica?« je sopel. »Resnično je Anjara Panjara, ki se spusti zdajle na zemljo, da mi

izkljuje oči... Oj, Kocelj! Izmoli molitvico, zadnjo molitvico izmoli! Smrt je prišla pote — strašna smrt...«

A vendar je še bežal na vso sapo naprej. Gozda že ni bilo več, samo samotni, pokvečen borovec se je še dvigal tu pa tam kraj ogromne, od dežja in nalivov vse razprane skale. Pred Kocljem pa se je vzpenjal peščen obronek, ki se je širil daleč naokrog in visoko tja gori, kjer se je svetilo belo skalovje orjaškega sneznika. Široka poč je zevala ravno pred Kocljem in poč je bila vsa zasuta s trdim, zmrzlim snegom.

»Ovbel!« se je prestrašil Kocelj. »Zdaj pa sem prišel v zagato, da še nikoli tako. Kam naj bežim zdaj, ko mi je pot zaprta? Ali naj se obrnem na levo? Ali na desno? — Da sem mogel zaiti, tako neumno zaitil Najbolje je, če se obrnem na desno. Staknil bom nekje stezo, da pridem po njej v varno dolino...«

Ozrl se je v nebo in je zagledal jastreba, ki je še vedno krožil visoko nad njim. Koclja je razjezilo, da je stisnil pest in je z njo zažugal jastrebu. — »Čakaj me, hudobal!« je zavpil. »Le pridi doli in poiškusi, če mi moreš izključiti oči! Za kljun te primem, za vrat te primem in te zadavim, pa četudi si stokrat Anjara Panjara! Prav nič se te ne bojim...«

Obrnil se je in je hotel kreniti kraj peščevja na desno. A tedaj se je nehote ozrl na obronek bukovega gozda. In Kocelj ni stopil niti korak naprej, ampak je stal nepremično kraj peska in je strmel prestrašen na gozdni parobek. Zakaj tam gori je zagledal samo Anjo Panjo. Drvela je kakor veter po strmini in je bila že jako blizu.

»Hopsasal!« je dejal Kocelj. »Zdaj pa imaš, kar si iskal! Anjara Panjara je tu — čez deset hipov pa me bo že mikastila, kakor je bila prej mikastila siromašnega Brinclja... Kocelj, Koceljček! Zdaj pa pokaži, kar znaš! Še je čas, da se domisliš poštene stvari, ki z njeno pomočjo pobegneš Anjari Panjari... Pa zaman boš premišljal, ker imaš tako trdo glavo. Butaj z glavo ob skalo — hopsasa, butaj! Nemara je skala mečja nego tvoja zabita glava. Anjara Panjara pa ti vendarle izkljuje oči...«

In je Kocelj obupno pogledal na strmo, navpično skalovje nad sabo, nenadoma pa se je kar na glas zasmel. Saj mu je šinila v trdo glavo prav lepa misel: »Začarala je pač čarovnica svoje noge, da lahko teče kot veter. A samo teče lahko, za plezanje pa jih ni začarala. Zato pa v skalovje, Kocelj! Plezaj, plezaj, da te ne pograbi Anjara Panjara! Saj znaš plezati in v plezanju prekosiš še celo divjo kozo...«

Kocelj se je zaprašil po peščevju in je bil pod skalovjem, še preden je sam mislil. Urno kakor mačka je pričel plezati po navpični steni in se je dvigal više, vedno više. Pa je bil tudi že zadnji čas. Zakaj Anja Panja je že prisopihala do skalovja in se je tam ustavila. Ozrla se je kvišku in je videla, da Koclja ne more več pograbit, ker

je bil Kocelj priplezal že previsoko. Poizkušala je, da bi splezala za njim, a je bila pretežka in so ji bile roke preokorne. Zato pa je srdito zapihala in je zavpila: »Počakaj, pobič, in pridi doli! Ničesar hudega ti ne storim. Samo doli pridi, da se pogovoriva, zakaj si se priplazil k moji hišici... Ali slišiš, pobič? Pridi, pridi k meni! Rečem ti, da ti bo dobro, ako me slušaš. Če me pa nočeš slušati, pojdem za teboj in gorje ti bo!«

Sredi navpične stene se je Kocelj ustavil in je pogledal na Anjo Panjo, ki je bila globoko pod njim. In Kocelj je vedel, da čarovnica resnično ne more za njim, in se je zaradi tega zasmel in je odgovoril: »O, seveda! Teta Anjara Panjara, nemara ste slišali od ljudi iz naše hudobne vasi, da sem jaz kaj bedast in neumne pameti. Saj ne rečem, da bi nemara ne bilo res. A toliko pameti je vendarle še v moji glavi, da vem, kaj vi zdajle mislite... O, k vam naj pridem, k vam — hopsasa! Ali mislite, da sem res na glavo padel? Ne boste me mikastili, kakor ste zmikastili siromašnega Brinclja, še manj mi

boste pa oči izključali. No, če me ravno hočete imeti, pa pridite sem gor! Rad bi videl, kako znate plezati po skalah, in rad bi videl, kako znate napraviti — štrbunk!»

»Ti prebiti pobič!» se je jezila Anja Panja tam doli. »Čakaj me, samo malo me še počakaj! Prej sem ti mislila samo ušesa porezati. Zdaj ti pa hočem tudi strupeni jezik... Sem doli pojdi, ti rečem še enkrat!»

»Kajpak — hopsasa!» se je smejal Kocelj na višini. »Saj niste moja mati, da bi vas moral slušati. No, teta Anjara Panjara, rečem vam, da bi skoro rad videl, da ste moja mati. Lepo bi me učili tisti cigu-migu, ki z njim čarate po svetu. Pa bi tudi mene naučili čarati. In ko bi znal čarati, bi krivogledega strica iz Podkuž začaral v križastega pajka; divjega biriča v jazbeca, a hudobne, jezikave ljudi naše vasi v mravlje arsice, da bi opikali in zgrizli drug drugega — hopsasa... Pa niste moja mati, teta Anjara Panjara! Zato pa nočem k vam in vas tudi nočem slušati... Ali ste slišali?»

Anja Panja ni ničesar odgovorila. V svoji togoti je pričela počasi in nerodno plezati po gladki skali. Toda opešala je takoj in je vedela, da ne more nikamor. To pa jo je razjezilo še bolj. Kakor mačka je zapihala in je zagrozila z debelimi pestmi. A Jankov Kocelj se ji je smejal z višine in jo je dražil: »No, dajte, teta Anjara Panjara! Čemu ne pridete k meni, da mi odrežete ušesa in jezik, kakor ste mi bili obljubili prej? Saj vas čakam, pa nočete priti. Saj vem, zakaj nočete priti. Zato, ker ne morete... Ne boste me nikoli ulovili, ker jaz znam plezati po skalah tako, da je divjo kozo sram pred mano. Le glejte, teta Anjara Panjara, le dobro me glejte! Pa se boste nemara tudi vi naučili, kako se mora plezati po skalah.»

Kakor mačka se je pričel Kocelj vzpenjati ob gladki, navpični steni. Dvigal se je više in više in je bil skoro že pod vrhom strašne pečine. Tam pa je obtičal in ni mogel naprej. Zakaj skala je bila tam gladka kakor steklo in ni bilo niti najmanjše razpokice in škrbinice nikjer, da bi se mogel Kocelj zanjo oprijeti. Koclju je bilo to neprijetno, zakaj mislil je priti vrh stene in se potem nevidno izmuzniti Anji Panji izpred oči. A zdaj je videl, da ne more nikamor več naprej, ampak samo nazaj tja doli, kjer je čakala Anja Panja. In Kocelj se je pričel praskati za desnim ušesom, pa ni vedel, kaj bi storil. — »Pa sem nemara resnično zdajle zaigral svoja ušesa in svoj jezik,« si je pričel govoriti. »Anjara Panjara me vendarle dobi v svoje kremplje, ker ne morem nikamor naprej. Tam doli bo sedela in čakala, da pridem prav skesano k njej. — Ti prebita reč, stokrat predrta! Kaj bi napravil, da se rešim iz zagate?«

In je gledal okrog sebe po gladki pečini in je zagledal na levi strani tik pod sabo široko polico, ki se je raztezala precej daleč in je vodila za steno. Kocelj se je razveselil, ko jo je zagledal. — »Hop-

sasa!« je zavpil in se je spustil navzdol. Tri trenutke se je drsal ob gladki skali nad črnim prepadom, med nebom in zemljo. Že je mislil, da je izgrešil polico in da drči naravnost v prepad in se tam razbije na tisoč koščkov. Toda hipoma je obstal na varni polici in se je krčevito oprijel z rokami mrzle skale... »No, zdaj sem pa resnično rešen,« si je dejal in se je globoko oddahnil. »Pa sem že mislil, da bom sfrčal naravnost v globočino... Neprijetno bi bilo to, strašno neprijetno zame...«

A ni dolgo odlašal, ampak je šel previdno po polici na levo stran. Zavil je okrog stene in ni Anje Panje nič več videl. Pa mu je bilo to tako všeč, da je pričel glasno žvižgati. Toda kmalu je utihnil, zakaj hipoma je prenehala polica, in Kocelj ni mogel naprej. Pred njim je strmela stena, navpična in gladka stena. Nikjer škrbice, nikjer stopinjice, nikjer roba, da bi se mogel človek vsaj malo oprijeti zanj... »Ovbe — hopsasa!« je zatarnal Kocelj. »Zdaj pa sem lepo naletel in sem prišel iz dežja pod kap. No, nič ne de — grem pa nazaj na desno in si najdem tam varnega sestopa s te preklicane police.«

V osamljenost tiho šumeče noči...

Pokojni materi v spomin.

*V osamljenost tiho šumeče noči
nebo je zaplakalo milo
in zlate iz svojih nebeških oči
solzé je hladeče rosilo.*

*Kako ti je, duša uboga, kako?
V bridkosti kot vzdih pritajeni
vse nade, vse rože za zmerom ležo —
mladost je kot vrisk zamorjeni.*

*Kako ti je, duša? Ob oknu slonim —
ne morem, ne morem zaspati!
Bedim, ah, in sanjam in v prošlost strmim
in mislim na tebe, o mati.*

*Na tebe in tvoje nebeške oči,
ki blage sijale nekdanj mi
so skozi vso srečo, vso žalost noči,
ki bile so solnce in raj mi.*

*Ugasnile so, ah, in zarja in dan
in solnce in mavrica z njimil
Zaman zdaj togujem in plakam, zaman,
zaman hrepenenje za njimil*

*Zaman? — Ko do vrha prepolna obupa
je duša — ofožno oko v njo uprem,
in vse v njej utone, v spominu ni strupa:
oči kot nekdanj milojasne zaztem.*

*Vsa tožba se v njih potopi, izgubi,
izgine vsa bol, vsa tesnoba.
Bodite blagoslovljene, sladke oči,
do konca življenja, do groba!*

Miroslav Kunčič.